

Miasto, które wyzwala energię i zdrowie, czyli analiza potencjału turystyczno-rekreacyjnego Wągrowca i jego wpływu na zdrowy styl życia mieszkańców (na przykładzie nauczycieli ZS nr 2)

Olga Smoleńska

olgasmolenska@umk.pl

Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej,
Katedra Kultury Fizycznej / Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Wągrowcu,

ORCID: 0000-0002-2517-9081

Abstrakt: Artykuł przedstawia potencjał turystyczno-kulturowy miasta powiatowego Wągrowca, zlokalizowanego w północnej części Wielkopolski, oparty o analizę walorów krajoznawczych według metody inwentaryzacji krajoznawczej PTTK oraz badania terenowe i obserwację własną. Ponadto w publikacji zostały przedstawione i przeanalizowane wyniki badań ankietowych na temat zdrowego stylu życia mieszkańców miasta, wśród których badano nauczycieli Zespołu Szkół nr 2 w Wągrowcu, jako grupy badawczej najbardziej świadomej, predysponowanej oraz wzorcowej dla młodych pokoleń oraz pozostałych mieszkańców miasta i okolic oraz efektu strategii rozwoju miasta. Duża atrakcyjność kulturowa miasta sprzyja podejmowaniu aktywności rekreacyjnej, zarówno o charakterze kulturowym, jak i sportowo-zdrowotnym. Celem artykułu jest przedstawienie Wągrowca, jak miasta o bardzo dużym i wyróżniającym się potencjale turystycznym jak i rekreacyjnym, służącym przede wszystkim podejmowaniu i utrzymywaniu aktywności fizycznej i zdrowia, funkcjonującym zgodnie z marką i hasłem promocyjnym „Wągrowiec wyzwala energię”, jednak mimo wszystko nadal niedostatecznie docenianym, zadbanym, zorganizowanym oraz promowanym przez samych organizatorów i mieszkańców, jak i w szerszej opinii.

Słowa kluczowe: potencjał turystyczny; walory krajoznawcze; walory turystyczne; miasto powiatowe; zdrowy styl życia; zdrowie; aktywność fizyczna; sport; turystyka; rekreacja

Wprowadzenie

Wągrowiec to interesujące miejsce do analizy względem atrakcyjności turystycznej. Można określić, iż jest to prawdziwa perła w koronie północnej Wielkopolski skrywająca w sobie wiele atrakcji, ale także niewykorzystanego do tej pory potencjału. Miasto może poszczycić się atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi, będącymi oazą spokoju i wypoczynku dla młodych, jak i starszych mieszkańców miasta. Dla turystów często ważne są również wrażenia wizualne i percepcja krajobrazu, lecz nie bez znaczenia są także elementy poza przyrodnicze, wykraczające poza kanon tradycyjnego spojrzenia turysty. Takie miasta, jak właśnie Wągrowiec mogą dostarczyć niezapomnianych przeżyć dla turystów pod względem estetyki

i unikatowości swoich walorów, a jednocześnie „wyzwolić energię”, jak określono w hasle promocyjnym miasta, ponieważ wiele z jego walorów jest również dogodnych do uprawiania szeroko pojętego sportu i rekreacji, z których poniekąd Wągrowiec słynie. Mimo posiadania jednak podobnego położenia i potencjału co, można rzec bliźniaczy w województwie wielkopolskim Wolsztyn, Wągrowiec nie przyciąga jednak tylu turystów, a jego rozpoznawalność i popularność w regionie jest stosunkowo znikoma. Miasto ma jednak w dużej mierze niewykorzystany potencjał walorów krajoznawczych, a za pomocą efektu synergii oraz przy odpowiedniej organizacji i zarządzaniu, mogą one przyciągać mieszkańców i coraz większe grupy turystów do łączenia celów poznawczych z turystyką sportową czy też aktywności rekreacyjnej z elementami turystyki kulturowej.

Położenie geomorfologiczne i geograficzne miasta Wągrowiec

Wągrowiec znajduje się w północno-wschodniej Wielkopolsce, ok. 50km na północny-wschód od Poznania. Dużym atutem położenia miasta jest fakt, iż stanowi ono węzeł dróg wojewódzkich i powiatowych oraz węzeł kolejowy. Miasto położone jest w odległości ok. 40km od Gniezna, 70km od Bydgoszczy i 60km od Piły oraz w połowie drogi Warszawa-Berlin. Wszystkie te aspekty wpływają na to, iż znajduje się ono w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych. Rzeźba terenu powiatu wągrowieckiego jest efektem działania cofającego się lodowca, stąd wiele tu pagórków, jezior i cieków wodnych. Powiat, położony na Wysoczyźnie Gnieźnieńskiej, należy do jednych z najbardziej malowniczych regionów Wielkopolski. Największym jego atutem jest przyjazne człowiekowi środowisko. Liczne jeziora stwarzają dogodne warunki do wypoczynku i uprawiania sportów wodnych, tj. żeglarstwa, kajakarstwa, windsurfingu, pływania skuterami wodnymi czy motorówkami. Lasy, ścieżki piesze i rowerowe są jednym z ulubionych miejsc wypoczynku zarówno mieszkańców, jak i pojawiających się na jego terenie turystów. Sprzyja temu czyste ekologicznie środowisko [Patro 1982, s. 16].

Miasto położone jest w południowo-wschodniej części Pałuk (których sercem jest z kolei pobliski i znany również z turystyki aktywnej - Żnin), które wchodzi prawie w całości w skład makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Obszar pod względem geomorfologicznym leży na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej, w pasie Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, na Równinie Wągrowieckiej, w środkowej części

Pradoliny Wełny. Równina Wągrowiecka na wschodzie graniczy z Równiną Żnińską, na zachodzie z Pagórkami Czarnowskimi i Międzyrzeczem Warciańsko-Noteckim, na północy z Pagórkami Chodzieskimi, na południu z Pagórkami Poznańskimi. Powierzchnia Równiny Wągrowieckiej jest dość monotonna i nachylona ku Pradolinie Warty. W wartościach bezwzględnych wznosi się ona na wysokość 70-90m n.p.m. i tylko w strefie południowo-wschodniej osiąga 90-100m n.p.m. Na obszarze Pałuk, tak jak i na omawianym terytorium przeważają równiny denno-morenowe i górki moreny czołowej [Makowski 1994, s. 11].

Walory krajoznawcze miasta Wągrowiec ¹

Walory krajoznawcze stanowią przedmiot zainteresowania turystów. Stanowią one wtedy walory turystyczne, określane jako specyficzne elementy i cechy środowiska geograficznego lub specyficzne działalności człowieka, które z punktu widzenia ekonomiki turystyki są traktowane jako rdzeń produktu turystycznego. Dzieli się je na walory:

- naturalne (przyrodnicze); te, które stworzyła przyroda – natura, tj.: krajobraz, ukształtowanie terenu, rzeki, jeziora, lasy itp.,
- antropogeniczne (kulturowe), te, które stworzył człowiek, tj.: zabytki architektury, kolekcje dzieł sztuki itp. [Bieńczyk 2003, s. 154].

Często przytaczaną definicją walorów turystycznych jest definicja, którą przedstawili Lijewski, Mikułowski i Wyrzykowski [2002, s. 16]. Wzięli oni pod uwagę podstawowe motywy ruchu turystycznego, dzieląc je na:

- walory wypoczynkowe, służące regeneracji sił fizycznych oraz psychicznych;
- walory krajoznawcze, stanowiące przedmiot zainteresowań poznawczych;
- walory specjalistyczne, umożliwiające uprawianie różnych form turystyki kwalifikowanej.

Walory wypoczynkowe stanowią podstawę rozwoju funkcji wypoczynkowych i pozostają w ścisłej zależności od warunków środowiska przyrodniczego, dotyczą

¹ Rozdział opracowany w większości na podstawie pracy magisterskiej Galas 2015 i podanych źródeł.

terenów ciekawych krajobrazowo, o niskim stopniu urbanizacji, dobrym klimacie, zapewniające łatwy kontakt z wodą i lasami [Bieńczyk 2003, s. 155].

Walory specjalistyczne z kolei to te cechy środowiska przyrodniczego, w oparciu o które możliwe jest uprawianie różnych form turystyki kwalifikowanej aktywnej, a w przypadku obecności wód mineralnych i korzystnych warunków klimatycznych – rozwój balneoterapii i innych sposobów leczenia uzdrowiskowego [Kruczek, S. Sacha 2001, s. 28].

Do najważniejszych, często wyodrębnianych osobno, należą jednak walory krajoznawcze. Najpopularniejszy ich podział dokonany został przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze [<https://pttk.pl/kznw/ikp/index.php?co=09&klasa=c>, dostęp: 31.03.2015 r.] i przedstawia zgodnie z przyjętą instrukcją i klasyfikacją, opartą o klasyczną metodę inwentaryzacji, 8 grup tego typu walorów wraz z nadaną im numeracją i podziałem wewnętrznym, którym posłużono się w dalszej analizie badanego obszaru². Tego typu walorów miasto Wągrowiec posiada wiele, jednak w niniejszym opracowaniu skupiono się wokół opisu tych, które wydają się najbardziej atrakcyjne i przydatne do uprawiania sportu i rekreacji, czyli podejmowania przede wszystkim jakiegokolwiek aktywności ruchowej i rekreacyjnej (w tym pośrednio turystycznej czy kulturowej), a co się z tym wiąże bezpośrednio zdrowego i aktywnego stylu życia. Ich obiektywna i ekspercka ocena na tym obszarze została przedstawiona w innej pracy współautorskiej [Awedyk Galas, Smoleńska 2015]. W niniejszej publikacji posłużono się jedynie okrojoną metodą inwentaryzacji walorów krajoznawczych, w tym głównie ich opisu i klasyfikacji wg wspomnianej i przyjętej numeracji.

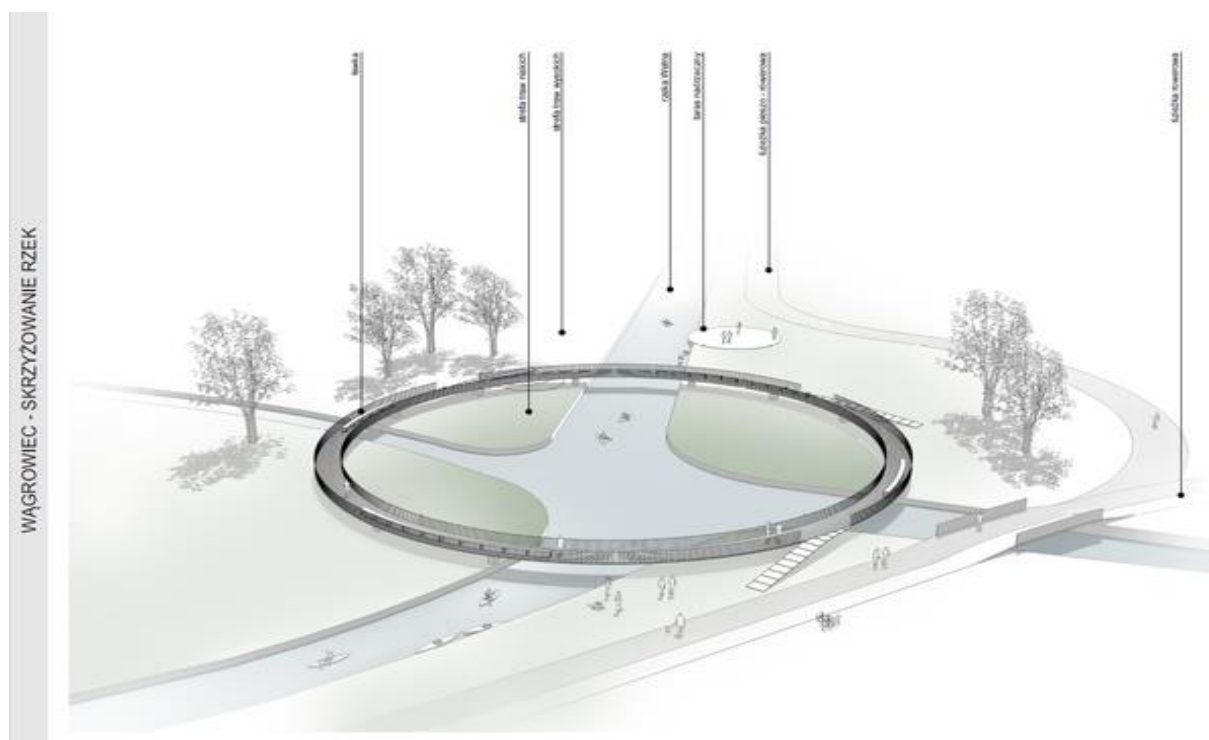
Walory przyrodnicze

Wągrowiec położony jest nad rzekami: Wełną, Nielbą i Strugą Gołaniecką (1.3), na przesmyku między jeziorami rynnowymi: Jeziorem Łęgowskim (powierzchnia 68,4ha) i Jeziorem Durowskim (143,7ha) (1.3). Połączenie tych jezior Strugą Gołaniecką z jeziorami: Laskownickim (19,2ha), Grylewskim (119,1ha), Bukowieckim (41,4ha), Kobyleckim (65,7ha) tworzy rynnę Gołaniecko-Wągrowiecką (1.2). Wełna wypływa na wysokości 98m.n.p.m. z Jeziora Wierzbiczańskiego koło Gniezna,

² Na podstawie Zeszytów i Instrukcji Inwentaryzacji Krajoznawczej oraz klasyfikacji rzeczowej obiektów i walorów PTTK: <http://sepet.pttk.pl/kznw/ikp>, dostęp z dnia 30.07.2021r.

uchodząc do Warty pod Obornikami na wysokości 45m.n.p.m. Jej długość wynosi 117km. Drugą rzeką mającą wpływ na wody powierzchniowe w okolicy Wągrowca jest Nielba, która wypływa z Jeziora Rgielskiego. Jej długość wynosi 7km. Sieć hydrograficzną tego terenu uzupełniają małe ciekі sztuczne, naturalne i melioracyjne [Makowski 1994, s. 14-15].

Największą ciekawostką hydrograficzną w mieście jest jednak skrzyżowanie rzek Wełny i Nielby (1.1). Jest to twór sztuczny, wykonany przed 1830 rokiem. Przedtem Wełna przejmowała Nielbę ok. 200m. powyżej dzisiejszego skrzyżowania, a tu rozdziela się na dwa ramiona, które łączą się znów po 2km. W dawnych wiekach cały teren był zalany (o czym może świadczyć konfiguracja terenu), a miasto powstało na wyspie wśród rozlewisk. Wokół tego zjawiska narastało wiele nieporozumień. Nie jest to bifurkacja (polegająca na rozwidleniu nurtu na dwie odnogi, należące do różnych zlewni), gdyż po skrzyżowaniu Nielba uchodzi do Wełny 2km na zachód. Również poglądy o niemieszaniu się wód obu rzek nie są prawdziwe, gdyż do tego problemu ma zastosowanie powszechne prawo fizyczne o równości kątów padania i odbicia. Skrzyżowanie rzek należy zawdzięczyć fantazji osób wykonujących prace melioracyjne. Dawniej cały okoliczny teren pokrywały rozlewiska, do których wpływały obie rzeki [Anders 1991, s. 68]. Aktualnie władze miasta planują nowe zagospodarowanie tego miejsca i planują zrealizować na nim projekt architektoniczny kładki widokowej w postaci pierścienia okalającego skrzyżowanie rzek:

Ryc. 1. Projekt nowego zagospodarowania skrzyżowania rzek w Wągrowcu autorstwa biura projektowego Cosultor Sp. z o.o. w Poznaniu

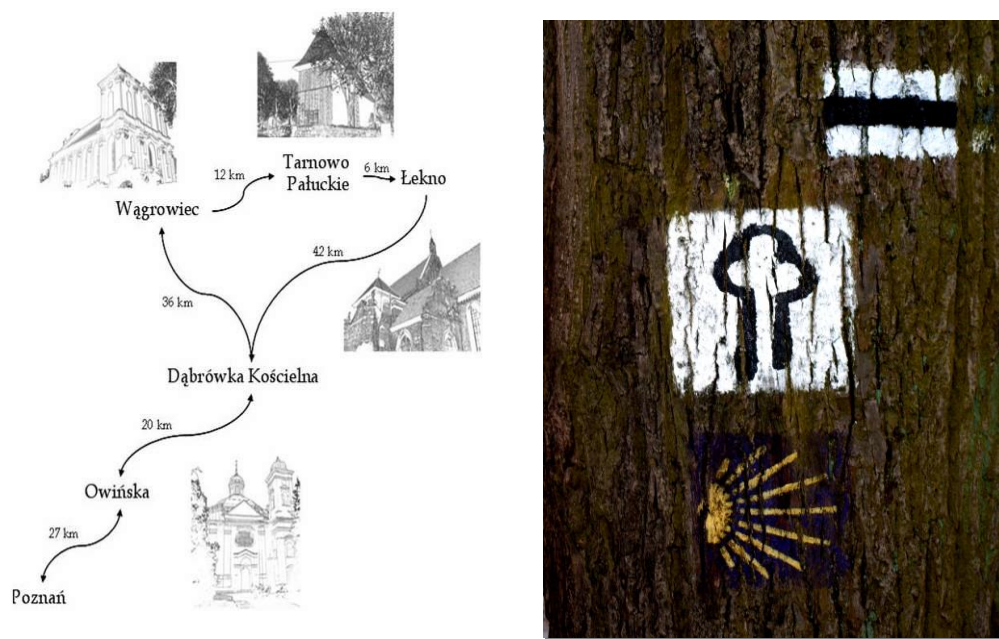
Źródło: Gmina Miejska Wągrowiec, <http://wagrowczanie.pl/artukul/240> dostęp z dnia 1.04.2018r

Jeziora występujące w Wągrowcu i okolicach są powiązane ciągami rynien glacialnych (1.2). Wspólną cechą jezior zlokalizowanych wokół Wągrowca jest ich wydłużony kształt, w literaturze można zauważyć wyszczególnienie, iż gromadzą one podstawowe zasoby wody powierzchniowej i wpływają wyrównująco na przepływy w ciekach, zmniejszając amplitudę ich stanów i odpływów, a jednocześnie podwyższają wartość parowania terenu, zmniejszając wydatnie zasoby magazynowane w jeziorach [Makowski 1994, s. 15]. Wyjątkowym i godnym zwrócenia szczególnej uwagi jest położone w centrum miasta Jezioro Durowskie (1.3) – rynnowe jezioro o powierzchni 144ha, głębokości 14.6m, długości 4400m, które ma stosunkowo czystą wodę, obfituje w faunę i nadaje się znakomicie do uprawiania kajakarstwa, czy żeglarstwa. Jest to miejsce użytkowane głównie latem [Anders 1981, s. 117].

Walory kulturowe

Wągrowiec położony jest na trasie szlaku cysterskiego i jest nieodłącznie z cystersami kojarzony. Dzieje miasta od początków, aż do 1796 roku (przejęcie dóbr klasztornych przez państwo pruskie) związane były właśnie z nimi. Był miastem

klasztornym, znaczącym na mapie cysterskiej Polski. W 1580 roku powołano na odbywającym się tu posiedzeniu Prowincję Polską Cystersów. Z Cystersami związane są 2 główne kościoły – klasztor i fara (3.4). Muzeum Regionalne to dawna Opatówka (6.2) – kolejny z cysterskich zabytków. Znaną postacią był także cysters Adam z Wągrowca, organista oraz kompozytor przy klasztorze, działający w XVII wieku. Przed kościołem farnym postawiony jest pomnik z popiersiem księdza Jakuba Wujka (4.5), urodzonego w Wągrowcu, autora znanego tłumaczenia Biblii [Anders 1997, s. 85-90].

Ryc. 2 i 3. Przebieg szlaku cysterskiego na terenie Wielkopolski i Wągrowca i zdjęcie z jego oznakowania

Źródło: <http://www.gmina-skoki.pl/wp-content/uploads/2010/11/zarys%20szlaku.jpg>, dostęp: 15.04.2015 r. oraz archiwum własne

Wszystkie te aspekty spowodowały, iż w 1990 roku Rada Europy podjęła decyzję o utworzeniu szlaku turystycznego drogami cystersów w ramach międzynarodowego programu europejskich dróg kulturowych. Nadrzędnym założeniem tego szlaku jest idea łączenia narodów i krajów europejskich w kultywowaniu i pogłębianiu wiedzy o wspólnych korzeniach naszej tożsamości kulturowej. Jedno z odgałęzień tego szlaku przebiega od Portugalii przez Francję – kolebkę cystersów, Niemcy po Polskę. Na ziemiach polskich istnieją cztery pętle szlaku cysterskiego. Jedną z nich jest pętla wielkopolska z kilkoma klasztorami pocysterskimi. Część tego szlaku tzw. łekieńsko-wągrowiecka sprzyja rozwojowi turystyki dla poznania cennych zabytków kultury materialnej stworzonej przez cystersów [Purczyński 2006, s. 16].

Kościół w Wągrowcu można zaliczyć do ciekawych ze względu na bogatą historię walorów antropogenicznych miasta. Uwagę zwracają przede wszystkim popularna fara oraz klasztor, położone blisko siebie. Kościół farny (3.4) to późnogotycki kościół św. Jakuba, budowany był przez cały wiek XVI, w którym szczyty reprezentują już styl wczesnorenesansowy. Wewnątrz w nawie głównej i w prezbiterium znajdują się sklepienia gwiaździste i m.in. gotycka grupa pasyjna z XVI wieku. W przyległej do prezbiterium kaplicy Matki Boskiej Różańcowej z 1586 roku znajduje się polichromia renesansowa. Przy kościele uwagę zwraca dzwonnica kamienno-ceglana z 1847 roku oraz pomnik wspomnianego ks. Jakuba Wujka [Anders 1997, s. 87].

Klasztor pocysterski (3.4) z kolei jest orientowaną, murowaną budowlą na rzucie prostokąta. Prace budowlane podjęto tu zaraz po decyzji o translokacji. Zabudowania sakralne i klasztorne otoczone są murem, a w nim wyróżnia się późnobarokowa (z końca XVIII wieku) trójdzielną bramą z przejazdem i dwoma pilastrowanymi przejściami arkadowymi. Zbudowany był w latach 1383-1396. Po całkowitym spaleniu w roku 1747 odbudowano go w stylu barokowym w drugiej połowie XVIII wieku. Cały zespół wypalony w roku 1945, został odbudowany w latach 1946-1972. Późnobarokowy ołtarz główny w kościele, częściowo rekonstruowany po spaleniu, ma ciekawą płaskorzeźbę stiukową. W XVIII-wiecznej bramie do kościoła znajduje się oryginalna krata kuta [Anders 1997, s. 87-88].

Przy samej granicy miasta, po lewej stronie drogi do Gniezna, wylania się kolejny symbol bogatej historii Wągrowca – zbudowany w formie sześciometrowej piramidy z kamieni ciosowych Grobowiec Franciszka Łakińskiego (4.4). Na żelaznych drzwiach grobowca znajdował się dawniej napis – „Franciszek Łakiński, rotmistrz wojsk polskich w latach 1808 – 1814. Urodził się 10 marca 1767 r. Umarł 4 czerwca 1845 r.” oraz wizerunki orderów: Virtuti Militari i francuskiej Legii Honorowej. Umieszczone na słupach wokół tego pomnika orły napoleońskie zdobiły w okresie międzywojennym pomnik powstańców wielkopolskich w Wągrowcu. Na północ od pomnika stoi barokowa kolumna, pod którą według tradycji pogrzebano konia Łakińskiego. Rotmistrz pochodził ze Szczerbina pod Łobżenicą. Od roku 1790 służył jako oficer w wojsku pruskim, w latach 1808-1814 walczył w polskich oddziałach napoleońskich, gdzie dosłużył się stopnia rotmistrza. Od roku 1830 mieszkał w Wągrowcu. W testamencie, spisany w roku 1837 po niemiecku (przechowywanym

do dziś w sądzie w Wągrowcu), hojnie uposażył służbę, dał fundusze na szpital, dom sierot i obuwie dla biednych dzieci. Co roku sześć par, wstępujących w dniu jego imienin w związki małżeńskie otrzymywało procent od sześciu talarów. Rotmistrz dał również projekt oraz pieniądze na własny grobowiec i kazał wybudować obok niego dom do dozorczy. Po wzniesieniu pomnika całe wzgórze obsadzono lasem. Łakiński miał powiedzieć, że kiedy sosny dorosną do wysokości pomnika, wróci odrodzona Polska [Anders 1981, s. 119-120].

Ryc. 4. Piramida Łakińskiego na obrzeżach miasta Wągrowca

Źródło: archiwum własne

Wągrowiec jest silnym ośrodkiem kulturalnym. Bogate życie kulturalne Wągrowca to w dużej mierze zasługa Muzeum Regionalnego, Miejskiej Biblioteki Publicznej i Miejskiego Domu Kultury. Dom Kultury do dziś jest największą instytucją kulturalną w mieście (8.2). Prowadzone jest tam wiele grup zainteresowań, począwszy od klubów literackich, wokalnych, teatralnych, a skończywszy na klubie seniora [Makowski 1994, s.285-301].

W budynku wyremontowanej Opatówki uruchomiono Muzeum Regionalne Ziemi Pałuckiej (6.2). Jak podaje oficjalna strona internetowa Muzeum [<http://www.opatowka.pl>, dostęp: 10.04.2015 r.] można sądzić, że zarówno dzieje miasta jak i związane z nim postacie, a także tradycje regionalne zachęcały zainteresowanych tymi problemami mieszkańców Wągrowca do podjęcia działań dokumentujących przeszłość dla kolejnych pokoleń. Stąd też zapewne zrodził się pomysł o otwarciu muzeum, o którym zaczęto mówić po raz pierwszy w okresie międzywojennym. Potrzebę utworzenia takiej placówki zauważyła grupa studentów pochodzących z Wągrowca, skupionych w Akademickim Kole Pałuczan w Poznaniu. Pomysł ten podjęli po II wojnie światowej członkowie powołanego w 1958 roku Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Pałuckiej. Towarzystwo to od początku swej działalności mobilizowało władze Wągrowca do podejmowania starań o pozyskanie obiektu, w którym miało działać muzeum. Za najbardziej godne miejsce uznano zabytkowy budynek z końca XVIII wieku: Opatówkę – dawną siedzibę opata cystersów wągrowieckich (3.4). W wyniku prac remontowych zachowano (z niewielkimi zmianami) architekturę budynku oraz dawny układ pomieszczeń. Muzeum organizuje wystawy stałe i czasowe oraz pokazy i lekcje muzealne. Zapewnia także przewodnika po zabytkach miasta i okolic. Władze miasta zauważają jednak jeszcze większe możliwości rozwoju placówki. Mają zostać rozbudowane powierzchnie wystawiennicze, biurowe i magazynowe oraz powstać: nowa sala multimedialna, toalety dla osób niepełnosprawnych, zmodernizowany dojazd do budynku. Ponadto Muzeum zostanie wyposażone w nowoczesny sprzęt wystawienniczy oraz w nowoczesne systemy multimedialne [Strategia Rozwoju Miasta Wągrowiec do 2020, s. 31].

Ryc. 5. Siedziba Muzeum Regionalnego w Wągrowcu (dawna Opatówka)

Źródło: archiwum własne

Wągrowiec słynie także z cyklicznych imprez kulturalnych (8.7), odbywających się w mieście, które bez wątpienia zaspokajają oczekiwania osób w różnym przedziale wiekowym. Są to m.in.:

- Dni Wągrowca – co roku przypadają w dzień imienin Jakuba, patrona miasta (św. Jakuba Apostoła); cykl imprez organizowanych z tej okazji trwa około dwóch tygodni i obejmuje wiele cyklicznych imprez kulturalnych oraz sportowych, są wśród nich m.in. Festyn Cysterski, teatralne spektakle plenerowe, koncerty gwiazd estrady, turnieje sportowe oraz ogólnodostępne imprezy rekreacyjno-sportowe,
- Dni Europy – cykl imprez kulturalnych oraz innych przedsięwzięć realizowanych wspólnie z przedstawicielami miast partnerskich Wągrowca, projekty oraz przedsięwzięcia kulturalne realizowane od wielu lat w pierwszych dniach maja, mają na celu przybliżenie mieszkańcom Wągrowca oraz powiatu wągrowieckiego kulturę i obyczaje naszych zagranicznych partnerów – wspólne inicjatywy mają także za zadanie promowanie dorobku jednoczącej się Europy,
- Festyn Cysterski – cykliczna impreza kulturalna, która swą tematyką nawiązuje do wydarzeń z historii Wągrowca, a w szczególności do losów wągrowieckiego klasztoru Cystersów i jego zakonników; Festyn Cysterski każdorazowo rozpoczyna przemarsz korowodu złożonego z postaci historycznych, wśród których znajduje się odtwórca roli opata zakonu, który na czas trwania festynu przejmuje od Burmistrza Miasta Wągrowca symboliczne klucze do miasta – dzięki temu zakonnicy sprawują władzę w Wągrowcu,

- Lato na Pałukach – cykl imprez, który zrodził się w 1968 roku z inicjatywy Anny Wolniewicz i Wandy Kowalińskiej, działaczek Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Pałuckiej. Ideą imprezy było zaoferowanie mieszkańcom miasta i turystom przyjeżdżającym latem na Pałuki atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu; w ramach Lata na Pałukach organizowanych jest w Wągrowcu szereg imprez kulturalnych, w tym cykliczne m.in. Wybory Miss Lata na Pałukach. [<http://www.wagrowiec.eu/pl/dla-mieszkanca/kultura/imprezy-miejskie>, dostęp: 10.04.2015r.].

Sport i rekreacja miasta Wągrowiec

Wokół Jeziora Durowskiego położona jest Wągrowiecka Strefa Aktywności (8.2), przystosowana do uprawiania różnego rodzaju sportów, takich jak Nordic Walking, biegi czy jazda na rowerze. To miejsce zarówno dla amatorów jak i wyczynowców, którzy chcą odetchnąć świeżym powietrzem i wyciszyć się wewnątrz. Cyklicznie jest tu organizowany np. Bieg wokół jeziora przez nauczycieli wychowania fizycznego w Zespole Szkół nr 2 (8.7).

W pobliżu lasów i jezior znajduje się również, powstały w 1970 roku, Ośrodek Sportu i Rekreacji (8.2). Ma on ofertę dla osób, które pragną wypocząć i odprężyć się. Oprócz tego organizowane są tu letnie i zimowe obozy sportowe, treningi i zajęcia sportowe, mecze towarzyskie, imprezy firmowe, a nawet spotkania rodzinne. Na jego terenie znajduje się hala sportowa, boiska do piłki nożnej, korty tenisowe. Z Wągrowca pochodzą znani w całym kraju sportowcy – piłkarz ręczny Artur Siódmiak oraz lekkoatletka – Monika Drybulska. OSiR jest jednym z głównych celów Strategii Rozwoju Miasta do 2020 roku [s. 33-34], według której jest miejscem, w którym koncentrują się najważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne miasta, tutaj mają miejsce najważniejsze wydarzenia sportowe i rekreacyjne. Ośrodek jest również popularnym miejscem obozów klubów sportowych z całego kraju. Z drugiej strony jego baza ma liczne niedostatki, na pierwszym miejscu należy wymienić zbyt niskiej jakości zaplecze noclegowe. Przewidywalne działania mają na celu przebudowę i podniesienie standardu zaplecza pobytowego, zagospodarowanie i uporządkowanie terenów rekreacyjnych przy zachowaniu ich cennych walorów przyrodniczych, utwardzenie nawierzchni dróg wewnętrznych i wykonanie kanalizacji deszczowej, poprawę jakości i podniesienie standardu bazy gastronomicznej w celu zwiększenia ich wykorzystania, wzbogacenie oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz tworzenie

oferty kulturalnej i rekreacyjnej miasta o zasięgu ponadlokalnym oraz eliminację ograniczeń natury technicznej i konstrukcyjnej obiektów sportowych.

Niedaleko OSiRu położony jest z kolei 4-gwiazdkowy Hotel Pietrak oraz budynek Aquaparku (8.2). Budynek tego drugiego został oddany do użytku na początku 2011 roku i stał się jedną z większych atrakcji rekreacyjnych miasta. Aquapark w Wągrowcu posiada basen sportowy, rekreacyjny oraz grotę solną. Obok rekreacji ważny element stanowi basen sportowy z widownią stałą oraz ruchomą do wykorzystania podczas zawodów, do nauki pływania, jak też do ćwiczeń fitness lub aqua-jogi. Od samego początku zarząd spółki zdaje sobie sprawę z tego, że aby utrzymać i nadal zwiększać tę atrakcyjność, niezbędne jest podjęcie w najbliższych latach szeregu działań, mających na celu wzbogacenie i urozmaicenie świadczonych usług [Strategia Rozwoju Miasta Wągrowca do 2020 r., s. 34], m.in. poprzez:

- aktywizację sekcji pływackiej i kajakarskiej przy klubie Nielba (kajaki wyczynowe na basenie i jeziorze),
- modernizację, renowację oraz montaż nowych urządzeń i atrakcji w Aquaparku,
- utworzenie Aquaklubu malucha.

Po drugiej stronie Jeziora Durowskiego znajduje się Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy Wielspin (8.2), który jest położony wśród lasów. Zlokalizowany jest blisko głównej drogi krajowej Poznań-Bydgoszcz. Jego położenie powoduje, że jest to znakomite miejsce zarówno dla kontemplacji przyrody w ciszy i spokoju, jak i dla np. turystyki biznesowej. Wybudowany został w 1975 roku, wielokrotnie modernizowany i unowocześniany, odpowiadający w zakresie architektonicznym wszelkim standardom europejskim. Usytuowanie ośrodka w kompleksie leśnym podnosi jego walory. Główny budynek hotelowy zlokalizowany jest na wysokiej skarpie, z której prowadzi promenada spacerowa wzdłuż linii brzegowej jeziora. W części leśnej usytuowane są wolnostojące bungalowy umożliwiające gościom bezpośredni kontakt z lasem i otaczającą przyrodą. Ośrodek wraz z terenem są pozbawione barier architektonicznych, umożliwiających każdej osobie niepełnosprawnej poruszanie się. W ośrodku organizowane są turnusy dla inwalidów narządów ruchu, dla osób upośledzonych umysłowo, dziecięcych porażań mózgowych, dla niesłyszących, niewidomych i innych. Turnusy organizowane są przez cały rok w oparciu o pełną bazę rehabilitacyjno-medyczną, sportową i rekreacyjną. W ośrodku wykonywane są usługi z zakresu hydroterapii,

elektroterapii, hipoterapii, laseroterapii, kinezyterapii. Można też skorzystać z masażu, ultradźwięków oraz z sauny [Purczyński 2006, s. 47].

Ryc. 6 i 7. Panoramy miasta Wągrowca ze szlaku wokół Jeziora Wągrowieckiego wraz z obiektami hotelarskimi i rehabilitacyjnymi Pietrak oraz Wielspin

Źródło: archiwum własne

W historii sportu i rekreacji miasta Wągrowca miało miejsce wiele dyscyplin, sportowców i sukcesów. Wszystkie zostały zebrane i opisane w książce Włodzimierza Łosińskiego [2000, 2005]. Wystarczy jednak nadmienić, że wśród najważniejszych dyscyplin dla tej miejscowości wymienia się: lekką atletykę, piłkę ręczną, czy żeglarstwo, ale odbywają się tu również liczne zawody i treningi, związane z piłką nożną, szachami czy nawet modelarstwem. Sport uprawiany jest w murach szkół, jak

i w klubach sportowych, a na terenie powiatu i miasta istnieją liczne organizacje go wspierające i promujące, jak: towarzystwa gimnastyczne „Sokół” (Damasławek czy Mieścisko), Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Pałuki”, Oddział PTTK im. Władysława Balcerowicza z sekcjami turystyki aktywnej i krajoznawczej, miejskie i ludowe kluby i zespoły sportowe, sekcje sportowe przy MDK czy drużyny i hufce harcerskie. Najślynniejszym pozostanie jednak Klub Sportowy „Nielba”, a wśród sylwetek słynnych sportowców można wymienić: Stanisława Bąka, Monikę Drybulską, Mariana Machowina, Edwarda Mocnego, Ryszarda Kołackiego, Stefana Mikołajczaka, Włodzimierza Kotlińskiego, Bogumiła Wojtaszka, Kamila Kalkę, Jarosława Wilczyńskiego, Martę Koterą, Dawida Przysieka, Jacka Szulca, Sławomira Faustmanna, Radosława Geblera, Łukasza Nowaka, Stanisława Gąsiorka, Andrzeja Smykowskiego, Sławomira Twardygrosza, Zbigniewa Marczyka, Marcela Marchela, Andrzeja Gąsiorka, Krzysztofa Michalskiego, Błażeja Kwiatkowskiego, Bartosza Witkowskiego, Romualda Werdę, Jerzego Klockowskiego, Jana i Henryka Derezińskiego, Włodzimierza Łosińskiego, Jana Springera, Artura Siódmaka czy Monikę Drybulską [ibidem].

Walory krajoznawcze, zagospodarowanie turystyczne i osiągnięcia sportowo-rekreacyjne miasta idą w parze ze strategią rozwoju miasta, w tym Strategią Promocji Produktu Turystycznego i promocją miasta Wągrowca, poprzez istniejące hasło promocyjne „Wągrowiec wyzwala energię” oraz powstały na ich bazie logotyp:

Ryc. 8 i 9. Hasło promocyjne i logotypy miasta Wągrowiec

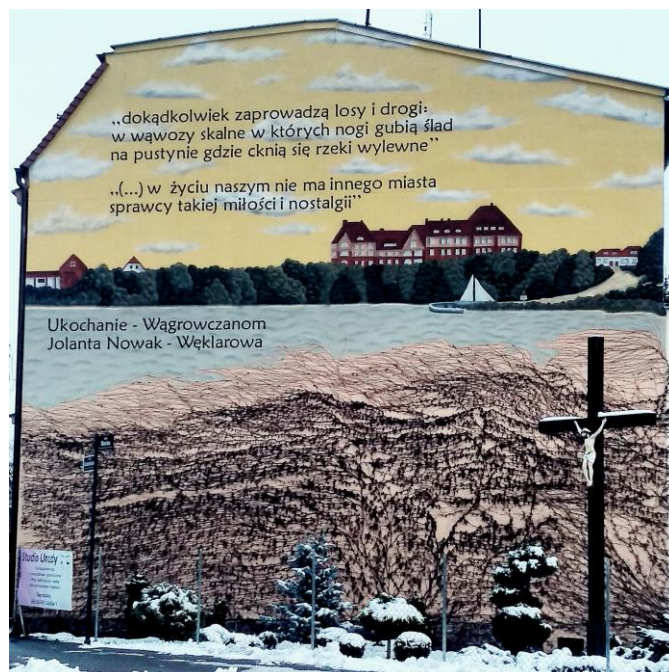
Źródło: Urząd Miasta Wągrowiec, <http://wagrowiec.naszemiasto.pl/artukul/wagrowiec-mamy-logo,1122923,art,t,id,tm.html> dostęp z dnia 1.04.2018r

Produktem markowym i promocyjnym miasta jest również kawa cystersko-pałucka, dostępna w wielu lokalnych obiektach gastronomicznych. Niedawno powstał też mural, przedstawiający wizerunek miasta (w tym budynek obecnego ZS nr 2 przy ul. Kościuszki 49, w którym prowadzi się różnorodne projekty edukacyjno-społeczne i badawcze) i promujący lokalne dziedzictwo a przede wszystkim postacie, tj. regionalną poetkę Jolantę Nowak-Węklarową:

Ryc. 10. Kawa cystersko-pałucka

Źródło: <https://wielkopolska.travel/wydarzenie/wagrowiecki-festyn-cysterski/>

Ryc. 11. Mural wągrowiecki

Źródło: archiwum własne

Ponadto na terenie miasta działają już 4 turystyczne gry miejskie, które z powodzeniem realizują założenie odkrywania jego walorów krajoznawczych poprzez aktywność i rekreację (sukcesywnie realizowane również w czasie zajęć szkolnych ZS2 w Wągrowcu), tym bardziej, że jedna z nich stanowi grę rowerową:

Ryc. 12. Karty do gier turystycznych miasta Wągrowca na tle skrzyżowania rzek
Źródło: archiwum własne

Warto również odnotować, że od paru lat władze samorządowe, mocno stawiają na rozwój turystyczno-rekreacyjny miasta. Od około 2 lat w Wągrowcu funkcjonuje system rowerów miejskich, a aktualnie (stan na rok 2021) miasto pozyskało duże środki na rozwój infrastruktury rekreacyjno-rowerowej w ramach konkursu Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Osi Priorytetowej „Energia”, Działanie: Wspieranie Strategii Niskoemisyjnych w tym mobilność miejska”, Poddziałanie: „Inwestycje w obszarze transportu miejskiego”. Wniosek złożony przez Miasto Wągrowiec pn. „Budowa infrastruktury rowerowej w Wągrowcu jako alternatywny sposób komunikacji wraz z działaniami informacyjnymi i promocyjnymi dotyczącymi transportu publicznego, rowerowego i pieszego” uzyskał dofinansowanie w kwocie prawie 7mln. złotych [<https://wrpo.wielkopolskie.pl>].

Metodologia badań

Badania podstawowe przeprowadzone zostały metodą obserwacji własnej oraz wywiadu bezpośredniego internetowego (techniką ankiety) w ramach projektu społeczno-edukacyjnego „Super Hotelarze wyzwalają zdrowie”, który powstał z inicjatywy projektowej „To(działa)MY!” UNICEF Polska oraz otrzymał dofinansowanie z grantu Santander Polska. W ich ramach zostały przeprowadzone

ankiety wśród społeczności szkolnej, stanowiącej głównych zainteresowanych i odbiorców oferty sportowo-rekreacyjnej miasta Wągrowca. Celem badań była opinia tych osób na temat postrzegania własnego stylu życia i określenie, czy tryb ten jest prozdrowotny oraz wykorzystuje lokalne zasoby. Głównym problemem badawczym było ustalenie, na ile oferta i walory sportowo-rekreacyjne miasta Wągrowiec są spójne z podejmowaniem zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, nauczycieli i uczniów, w jakim stopniu wykorzystywany jest ich potencjał, jak również jaka jest świadomość i wiedza tych osób na temat własnego zdrowia i związanych z tym miejsc i możliwości w samym mieście. Główna hipoteza zakładała, że styl życia badanych osób jest na przeciętnym poziomie, to znaczy deklarują oni dość dużą wiedzę i świadomość w zakresie zdrowego funkcjonowania i odżywiania, jednak dużo słabiej jest to realizowane w praktyce oraz w niewielkim stopniu wykorzystywana jest w tym celu infrastruktura i walory sportowo-rekreacyjne samego miasta, a ich znajomość jest przeciętna i są mało doceniane. Niniejsza publikacja przedstawia wyniki jednej z badanych grup, jaką stanowią nauczyciele ZS nr 2 w Wągrowcu.

Zdrowy styl życia społeczności lokalnej - nauczycieli ZS nr 2 Wągrowcu (wyniki badań)

Badaniem ankietowym zostali objęci nauczyciele Zespołu Szkół nr 2 w Wągrowcu w roku szkolnym 2020-2021 roku oraz uczniowie tej szkoły na przełomie lat 2018-2021. W anonimowych ankietach odpowiednio poddani zostali: 60 nauczycieli Liceum Ogólnokształcącego i Technikum nr 2 w Wągrowcu oraz uczniowie ZS nr 2 w tym w szczególności uczniowie klas hotelarskich Technikum nr 2 w Wągrowcu³.

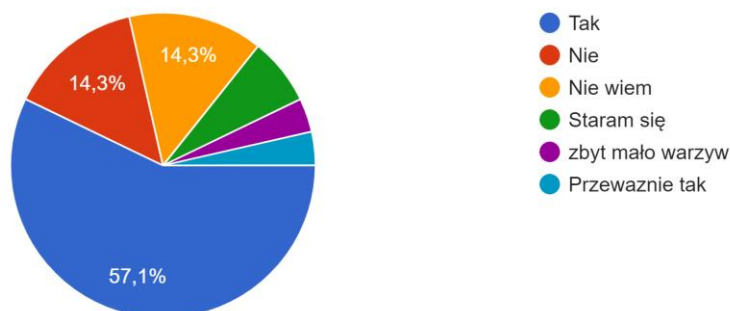
Ankiety elektroniczną na temat zdrowego stylu życia i odżywiania wypełniło odpowiednio 28 nauczycieli, natomiast ankietę na temat aktywności fizycznej i sportu: 31 nauczycieli. Średnio 66% ankietowanych stanowiły kobiety, a 34% mężczyźni w obu badaniach. Najwięcej osób stanowiły osoby pomiędzy 40 a 45 rokiem życia, ale 7% respondentów stanowiły też osoby stosunkowo młode tj. 28-letnie oraz 52 i 54-letnie. Przedmioty nauczane były bardzo różnorodne, z czego największy odsetek stanowił przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

³ Wyniki tej grupy badawczej będą przedstawione w oddzielnej publikacji i porównane z grupą nauczycieli.

Na pytanie o swoją opinię na temat zdrowego odżywiania nauczyciele w większości (57,1%) uważali, że tak właśnie się żywią (ryc. 13):

Czy uważa Pan/Pani, że zdrowo się odżywia?

28 odpowiedzi

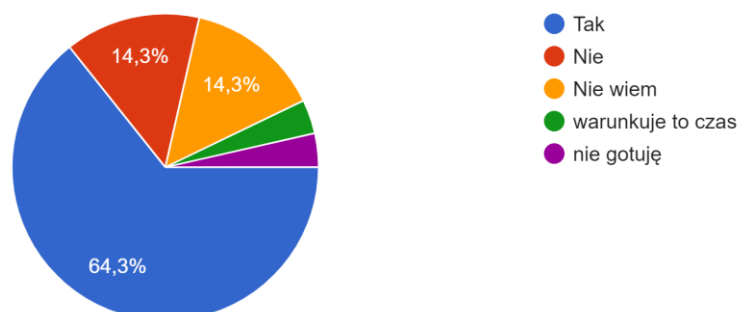
Ryc. 13. Zdrowe odżywianie nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Jeszcze więcej pozytywnych opinii (64,3%) dotyczyło samego aspektu zdrowego gotowania w opinii nauczycieli (ryc. 14):

Czy uważa Pan/Pani, że zdrowo gotuje?

28 odpowiedzi

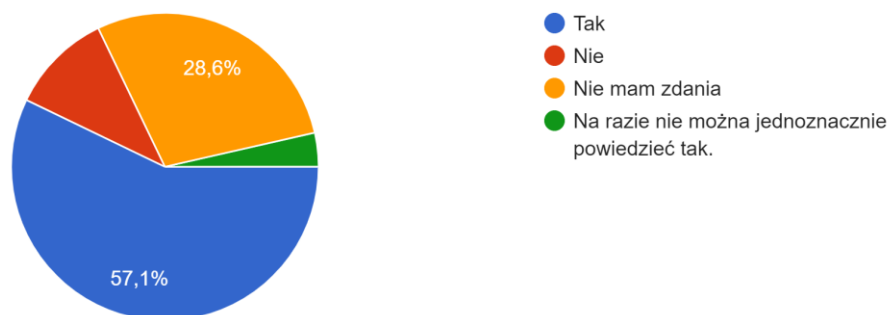
Ryc. 14. Zdrowe gotowanie nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Nauczyciele mieli równie pozytywne opinie na temat samej bazy gastronomicznej miasta Wągrowiec (ryc. 15). W przypadku polecenia konkretnych lokali, najczęściej wskazań otrzymał w tym zakresie u nauczycieli Hotel Pietrak.

Czy uważa Pan/Pani, że w Wągrowcu (i okolicy) można zdrowo i smacznie zjeść?

28 odpowiedzi

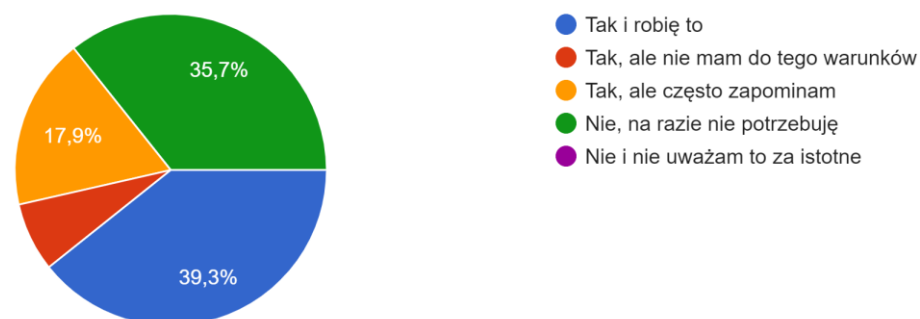
Ryc. 15. Baza gastronomiczna miasta Wągrowca w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Nauczyciele nie widzą również potrzeby zmiany swoich nawyków żywieniowych (ryc. 16):

Czy chciałby/aby zmienić Pan/Pani swoje nawyki żywieniowe?

28 odpowiedzi

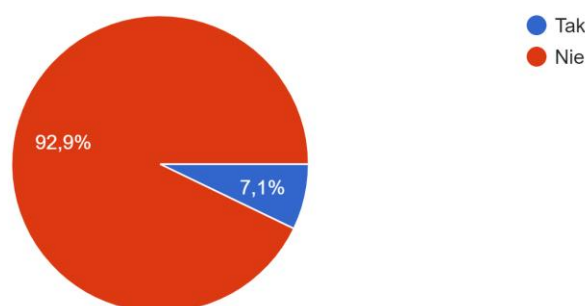
Ryc. 16. Potrzeba zmiany nawyków żywieniowych

Źródło: opracowanie własne

I tylko nieliczna grupa osób wśród nauczycieli stanowi wegetarian:

Czy jest Pan/Pani wegetarianinem/wegetarianką?

28 odpowiedzi

Ryc. 17. Wegetarianizm wśród nauczycieli

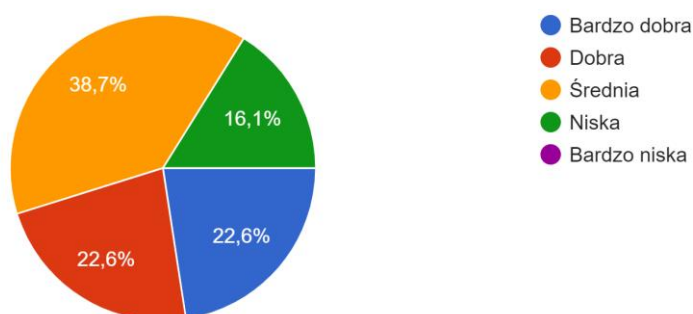
Źródło: opracowanie własne

W przypadku pytań szczegółowych na temat poszczególnych nawyków żywieniowych, nie wypadło to jednak w badaniu zawsze zdrowo i pozytywnie. Najczęstsza liczba posiłków u nauczycieli w ciągu dnia to 3-4 posiłki dziennie (65,4%). Jednak ich częstotliwość jest już różna u różnych osób, 46,4% jada je zawsze regularnie, ale drugie tyle (39,3%) tylko czasami. Większość nauczycieli (53,8%) podjada jakieś przekąski pomiędzy posiłkami i są to zarówno owoce i warzywa, ale również orzechy, kielbasa, ser pleśniowy oraz słodczyce i jogurty. Połowa z nich rzadko pije jednak napoje typu coca-cola, ale zdarza się to czasami, u co najmniej 21,4% a nie zdarza się to nigdy u takiej samej grupy osób. Podobnie sytuacja wygląda z posiłkami typu fast-food, które od czasu do czasu spożywa prawie 57,1% osób, nigdy tylko 7,1% a czasami niemal 30%. Nauczyciele jedzą najczęściej 1-2 razy dziennie porcje warzyw i owoców (39,3%), 32,1% tylko kilka razy w tygodniu. Najczęściej są to 1-2 porcje dziennie, ale dużo więcej osób spożywa w nich owoce (78,6%) niż warzywa (50%). Za to niewiele mniejsza liczba osób (42,9%) spożywa większą porcję warzyw dziennie (3-4 porcji). W ciągu godziny po przebudzeniu jedzą najczęściej śniadanie (71,4%), ale 21,4% do 3 godzin (nie ma jednak wśród nich osób, które nie jedzą ich wcale). W przypadku ostatniego posiłku, jakim najczęściej jest kolacja, respondenci spożywają go najczęściej 3 lub więcej godzin przed snem (53,6%), nikt nie zjada go na chwilę przed snem. 71,4% osób z grona pedagogicznego wypija dziennie ok. 1-2 litrów wody, a po ok. 15% pije jej więcej lub znacznie mniej niż 1litr. Nie ma jednak nauczycieli nie pijących jej wcale. Wśród najlepszych i najzdrowszych nawyków żywieniowych nauczycieli, które oni sami wymieniają pojawiały się najczęściej:

jedzenie owoców i warzyw, picie wody, regularność i różnorodność posiłków. Pojawiły się jednak pojedyncze osoby, które twierdziły, że ich nie mają lub nie wiedzą. Wśród najgorszych i najmniej zdrowych nawyków pojawiły się natomiast najczęściej odpowiedzi typu: podjadanie, słabość do słodczy, czy posiłki i napoje typu fast-food (pizza, coca-cola). 60,7% nauczycieli twierdzi też, że nigdy nie było na żadnej diecie.

W zakresie aktywności fizycznej badani nauczyciele wskazują w większości na średni poziom tej aktywności u siebie (ryc. 18), ale jest również duże grono, które ocenia ją wysoko:

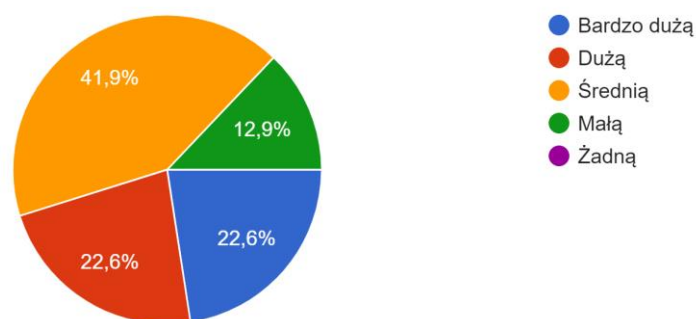
Jak ocenia Pan/Pani swoją aktywność fizyczną?
31 odpowiedzi

Ryc. 18. Ocena własnej aktywności fizycznej w opinii nauczycieli
Źródło: opracowanie własne

Być może jest to związane z rolą, jaką do niej również przykładają:

Jaką rolę odgrywa aktywność fizyczna w Pana/Pani życiu?
31 odpowiedzi

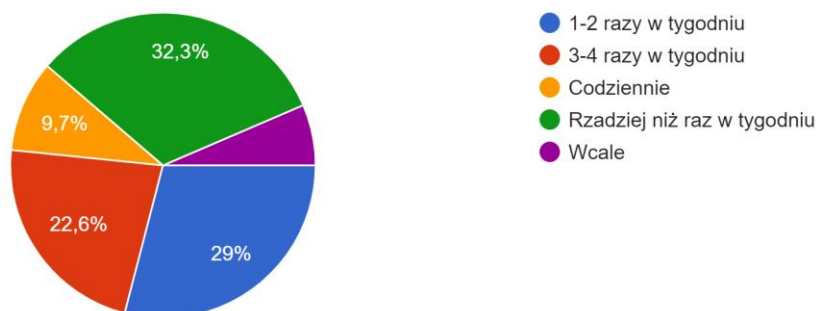

Ryc. 19. Rola aktywności fizycznej w opinii nauczycieli
Źródło: opracowanie własne

Przekłada się to częściowo również na częstotliwość podejmowania aktywności typowo sportowej wśród nauczycieli (ryc. 20) oraz długość trwania treningu (ryc. 21), który najczęściej podejmowany jest rzadziej niż raz w tygodniu i trwa krócej niż 1 godzinę:

Jak często uprawia Pan/Pani jakikolwiek sport?

31 odpowiedzi

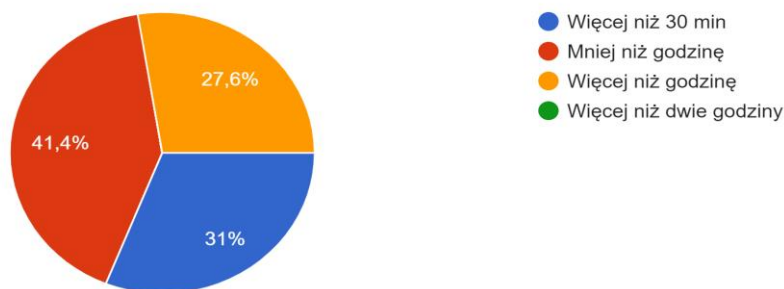

Ryc. 20. Częstotliwość aktywności sportowej w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Ile czasu trwa Pana/Pani trening?

29 odpowiedzi

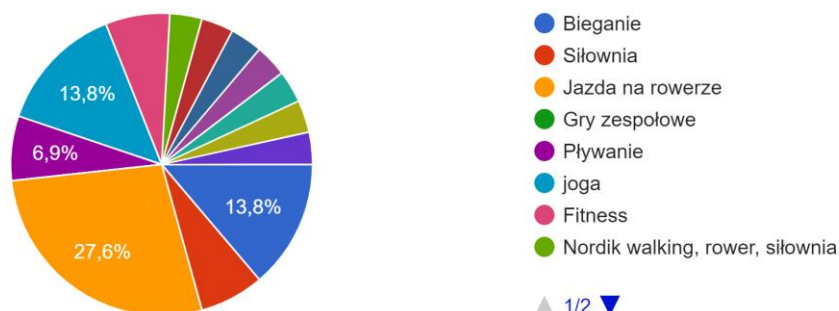
Ryc. 21. Długość treningu w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Spośród konkretnych dyscyplin i aktywności ruchowych nauczyciele wybierają natomiast bieganie i jazdę na rowerze (ryc. 22):

Jaki rodzaj aktywności fizycznej najczęściej Pan/Pani uprawia?

29 odpowiedzi

Ryc. 22. Rodzaj aktywności uprawianej przez nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o miejsce podejmowania aktywności fizycznej, nauczyciele najczęściej decydują się na trening w domu lub na świeżym powietrzu (ryc. 23):

W jakim miejscu ćwiczysz Pan/Pani najczęściej?

31 odpowiedzi

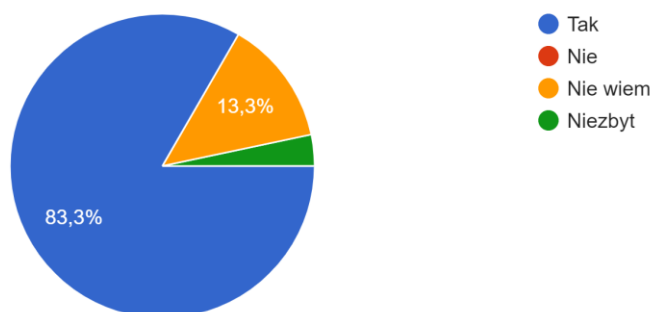
Ryc. 23. Miejsce treningu w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

W opinii nauczycieli wągrowieckich miasto ma zdecydowanie dobre warunki do uprawiania jakiegokolwiek aktywności o charakterze ruchowym (ryc. 24):

Czy uważa Pan/Pani, że w Wągrowcu (i okolicy) są dobre warunki do uprawiania aktywności fizycznej?

30 odpowiedzi

Ryc. 24. Warunki do uprawiania aktywności fizycznej w Wągrowcu w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

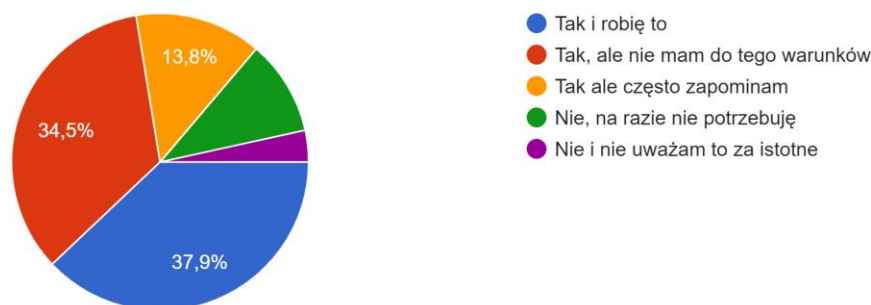
Wśród najczęściej wymienianych miejsc i obiektów, predysponowanych do tego typu aktywności padały ze strony nauczycieli: aquapark i ścieżki rowerowe, a 29% najczęściej spaceruje na obszarze Wągrowca nie rzadziej niż 1-2 razy w tygodniu, a nawet 4 razy w tygodniu i więcej (32,3%). Nie są to jednak opinie wskazujące na to, że wykorzystywane są w pełni walory kulturowe i potencjał rekreacyjny miasta, gdyż wiele miejsc jest w tym aspekcie pomijanych lub dewartościowanych (np. skrzyżowanie rzek, które uznaje się za brudne i nieciekawe; rzadko odwiedzana piramida, niedoceniany i nieco zadbane szlak wokół jeziora Durowskiego, a nawet okoliczne lasy, infrastruktura obiektów OSiR czy wewnątrzszkolna).

Nauczyciele odczuwają jednak wyraźne powody do zmian w zakresie własnej aktywności fizycznej (ryc. 25) i albo się tego podejmują (37,9%), albo uważają, że nie mają do tego odpowiednich warunków (34,5%). W przypadku określania motywów tych aktywności deklarują głównie własną potrzebę (83,3%), a wśród barier najczęściej wskazują na brak czasu (67,7%) i lenistwo (22,6%). Badane były jednak również ich aktywności sedentarne, wśród których pojawia się nadmierne korzystanie z telefonu czy komputera (powyżej 5h dziennie to drugie występuje u ponad 60,7% nauczycieli, jednak wyniki te mogą być zaburzone ze względu na przeprowadzanie badań w czasie pandemii i nauki zdalnej). Dostrzegają jednak pozytywne aspekty i korzyści z samej aktywności, wśród których wymieniają najczęściej: poprawę nastroju i dodanie energii, poprawę kondycji i poprawę własnej sylwetki. Pozytywne

skutki odczuwa zdecydowana większość osób, bo ponad 75%. Większość nauczycieli jest też zadowolona z własnej sylwetki (53,3%), a to, co przeszkadza pozostałym, to najczęściej nadwaga (30%). Nauczyciele mają też wobec tego pozytywny stosunek do obowiązkowych lekcji WF (64,5% określa go jako bardzo dobry).

Czy chciałby/aby Pan/Pani zmienić coś w swojej aktywności fizycznej?

29 odpowiedzi

Ryc. 25. Warunki do uprawiania aktywności fizycznej w Wągrowcu w opinii nauczycieli

Źródło: opracowanie własne

Spośród ogólnych aspektów zdrowego stylu życia i badania najbardziej negatywnych i pozytywnych nawyków zdrowotnych, ciekawym faktem jest to, że większość wskazań pojawiała się przy określeniu „żaden” zarówno w przypadku zachowań antyzdrowotnych, jak i prozdrowotnych. Pojedyncze wskazania padały wśród wypowiedzi typu: spożywanie alkoholu, zbyt duży stres, zbyt mała aktywność fizyczna (wśród zachowań antyzdrowotnych) oraz uprawianie sportu, spacer z psem, zdrowe odżywianie (wśród zachowań prozdrowotnych).

Zakończenie

Znajomość walorów krajoznawczych własnego regionu jest bardzo istotna pod względem jego funkcjonowania, zarówno pod względem samej aktywności turystycznej (krajoznawczej), jak i rekreacyjnej jego mieszkańców. Potencjał kulturowy danego obszaru może pozytywnie wpływać zarówno na poziom tej aktywności, jak i jego promocję ponadregionalną. Wągrowiec jako miasto średniej wielkości, wydaje się miejscem o ponadprzeciętnym potencjale turystycznym, z dużą różnorodnością i unikatowością walorów kulturowych i przyrodniczych, jednak niedostatecznie wykorzystywanych i promowanych przez samych mieszkańców

i gestorów, a co się z tym wiąże, również turystów spoza regionu. To samo tyczy się poniekąd badanych nauczycieli, którzy niejako stanowią wzór dla pozostałych mieszkańców, głównie młodych pokoleń, z którymi współpracują, a swoją wiedzę, postawą i aktywnością wpływają na styl życia i budowanie własnego wizerunku miasta wśród innych grup społecznych. Ponadto świadomość własnego potencjału i walorów krajoznawczych może budować swoiste *genius loci* danego miejsca, a co się z tym wiąże, za pomocą swoistego efektu synergii, przyciągać do niego i promować ponadregionalnie. Z kolei aktywne wykorzystywanie walorów i atrakcji miejsca zamieszkania ma pozytywny wpływ na budowanie lokalnej tożsamości i zdrowego stylu życia. W przypadku Wągrowca jest to duży potencjał dla rozwoju i promocji różnych form turystyki kulturowej, a zwłaszcza historycznej, religijnej, zdrowotnej czy etnicznej, ale możliwą do rozwoju i zdecydowanie niewykorzystaną niszą są również produkty turystyki kulinarnej czy typowo aktywnej i sportowej.

Wągrowiec to ośrodek miejski bogaty w walory kulturowe i unikatowe obiekty przyrodnicze. Swoją lokalizacją, wielkością i charakterem, przypomina położony po przeciwległej stronie osi regionalnej trasy kolejowej Kolei Wielkopolski i tzw. szynobusu, znany również w całej Europie za sprawą atrakcyjnych i unikatowych walorów Wolsztyn. Jednak mimo podobnych warunków i potencjału, Wągrowiec nie rozwinął się tak turystycznie, a na dodatek braki w infrastrukturze i rozwoju widać w tym mieście do dziś. Specyficzny jest również stosunek samych mieszkańców i młodzieży do niektórych jego walorów, którzy na przykład unikatowe miejsce związane z tzw. skrzyżowaniem rzek, niejednokrotnie zanieczyszczają i nie traktują jak przysłowiowego „oczka w głowie”, choć jest ono unikatowe na skalę wręcz światową (podobnie jak wolsztyńska parowozownia). Mimo to, miasto to z roku na rok się rozwija, a zwłaszcza w ostatnich latach przyjęło pozytywną strategię rozwojową, stawiając na obecny właściwie od zawsze w tym mieście sport, jak i turystykę oraz rekreację, zmieniając jednak przy tym równolegle i stopniowo własne podejście i świadomość mieszkańców. W przypadku Wągrowca, tzw. marketing szeptany rozwija się jednak słabo, ponieważ sami mieszkańcy nie do końca doceniają jego wartość i potencjał.

Wyniki badań nauczycieli dotyczące ich stylu życia w zakresie odżywiania i uprawiania aktywności fizycznej wydają się być nad wyraz pozytywne. Świadczyć to może oczywiście o dużej świadomości i dbałości o własne zdrowie, ciało i kulturę

fizyczną tej grupy społecznej. Nie są to jednak wyniki idealne, a z pewnością wydają się też zawyżone w wielu opiniach i przypadkach, zwłaszcza w zakresie zdrowego odżywiania. Nauczyciele oceniają również samo miasto Wągrowiec, jako pozytywną i odpowiednią bazę, zarówno pod względem bazy gastronomicznej i zdrowego odżywiania, jak i uprawiania aktywności fizycznej i prozdrowotnej, jednak nie wskazują na jego żadne unikatowe ani specjalistyczne walory. Jeśli dołożyć i rozwinąć więc do tego, omówioną obszernie ofertę kulturalną i historyczną miasta, można się zgodzić, że rzeczywiście „Wągrowiec wyzwala energię” zgodnie z szerszym przez siebie hasłem, jednak efekt ten mógłby być zwielokrotniony i korzystniejszy dla niego w zakresie jego promocji. Założona w badaniu hipoteza nie została więc potwierdzona, należy raczej uznać, że badani nauczyciele są względnie świadomi i aktywni zarówno walorów miasta, jak i prozdrowotnego stylu życia, jednak trzeba liczyć się z przeszacowaniem ich opinii i wyników oraz przyłożyć większą wagę do budowania aktywnej i prozdrowotnej postawy w oparciu o różne walory i produkty turystyki kulturowej (w tym zdrowej i lokalnej kuchni oraz turystyki aktywnej i sportowej), zwiększające poczucie lokalnej tożsamości, a także promocję analizowanego miejsca.

Bibliografia

- Anders P., *Nad doliną Wełną*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1981
- Anders P., *Paluki*, Wydawnictwo WBP, Poznań 1997
- Awedyk M., Galas Sz., Smoleńska O., *Uwarunkowania i rozwój turystyki młodzieży w Wągrowcu* w: Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej red. A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Wydawnictwo PTTK Kraj, Warszawa 2015, s. 359-371
- Bieńczyk G., 2003, *Krajoznawstwo i jego związki z turystyką*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa
- Galas S., *Perspektywy rozwoju turystyki dzieci i młodzieży w Wągrowcu na podstawie analizy atrakcyjności turystycznej miasta w opinii uczniów wągrowieckich szkół oraz ekspertów*, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2015, praca magisterska, maszynopis
- Kruczek Z., Sacha S., 2001, *Geografia turystyki Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa
- Lijewski T., Mikułowski, Wyrzykowski J., 2002, *Geografia turystyki Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa
- Łosiński W., 2000, *Historia sportu w powiecie wągrowieckim 1923-2000*, Zakład Poligraficzno-Wydawniczy M-Druk na zlecenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wągrowcu, Wągrowiec
- Łosiński W., 2005, *Historia sportu w powiecie wągrowieckim. Suplement*, Zakład Poligraficzno-Wydawniczy M-Druk na zlecenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wągrowcu, Wągrowiec
- Makowski E. (red.), 1994, *Dzieje Wągrowca*, Seria: Dzieje Miast Wielkopolski, nr 4, Urząd Wojewódzki w Poznaniu, Wydział Kultury i Sztuki, Wydawnictwo WBP, Poznań

- Patro G., 2001, *Mieszczaństwo i ziemiaństwo polskie w walce o przewodnictwo polityczne w Wielkim Księstwie Poznańskim w latach 1871-1893*, Agencja J&T Belfer, Wągrowiec
- Purczyński W., 2006, *Wągrowiec – przewodnik po mieście*, Muzeum Regionalne w Wągrowcu, Wągrowiec
- Strategia Promocji Produktu Turystycznego Wągrowiec perłą w koronie jezior – promocja walorów turystycznych miasta na lata 2011-2018r.*, Grupa Eskadra MarketPlace, Urząd Miasta Wągrowiec 2011
- Strategia Rozwoju Miasta Wągrowiec do 2020 roku*, Urząd Miejski w Wągrowcu, Wągrowiec 2001, dostęp internetowy: kwiecień 2015
- Szlak Cystersów w Polsce*, 2000, Ziemia Wągrowiecka, nr 1 (9), Agencja Wydawniczo-Reklamowa Głos Wągrowiecki s.c., Wągrowiec

Netografia

- <http://sepet.pttk.pl/kznw/ikp>
- <http://wagrowiec.naszemiasto.pl/artukul/wagrowiec-mamy-logo,1122923,art,t,id,tm.html>
- <http://wagrowczanie.pl/artukul/240>
- http://www.opatowka.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=56:tradycje&catid=51:tradycje&Itemid=8
- <http://www.wagrowiec.eu/pl/dla-mieszkanca/kultura/imprezy-miejskie>
- <https://pttk.pl/kznw/ikp/index.php?co=09&klasa=c>
- https://wrpo.wielkopolskie.pl/system/file_resources/attachments/000/017/584/original/li_sta_po_ocenie_meryt._3.3.1_001_2020.pdf?1614946501&fbclid=IwAR1xqdz7QsR23ROLy_d7Cxbxeigt5KJaTPT_K6IZjKbuwxxkdtN809NqjM
- <https://wielkopolska.travel/wydarzenie/wagrowiecki-festyn-cysterski/>
- <http://www.gmina-skoki.pl/wp-content/uploads/2010/11/zarys%20szlaku.jpg>

A city that releases energy and health - analysis of the tourist and cultural potential of Wągrowiec and its use in a healthy lifestyle of residents (teachers of ZS No. 2)

Abstract

The article presents the tourist and cultural potential of the district town of Wągrowiec, located in the northern part of Wielkopolska, based on the analysis of sightseeing values according to the PTTK sightseeing inventory method, field research and own observation. In addition, the publication presents and analyzes the results of a survey on the healthy lifestyle of city residents, among which teachers of the School Complex No. 2 in Wągrowiec were surveyed, as the most conscious, predisposed and model research group for young generations and other residents of the city and the surrounding area. The aim of the article is to present Wągrowiec as a city with a very large and distinctive tourist and recreational potential, serving primarily to undertake and maintain physical activity and health, functioning in accordance with the brand and promotional slogan "Wągrowiec releases energy", but still insufficiently appreciated, well-kept, organized and promoted by the organizers and residents themselves, as well as in a wider opinion.

Key words: tourism potential; sightseeing values; tourist attractions; district town; healthy lifestyle; health; physical activity; sport; tourism; recreation